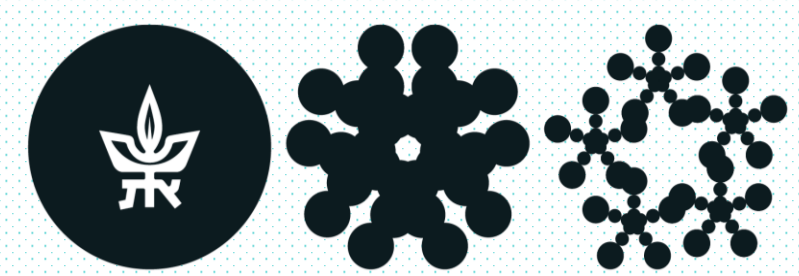

הבדלים בתפיסת העיסוק של הילד בקרב ילדים בריאים בכיתות א'-ז' שהורים עם ללא מגבלה פיזית

החוג לריפוי בעיסוק
בית הספר למקצועות הבריאות
ע"ש סטנלי שטייר
הפקולטה לרפואה ע"ש סאקלר
אוניברסיטת תל אביב

שני גל, מיכל טרגין, בהנחיית ד"ר לימור רוזנברג
החוג לריפוי בעיסוק, הפקולטה לרפואה, אוניברסיטת תל אביב

הקדמה

השתתפות בעיסוקים בחיים היומיומיים תורמת לבריאות, רווחה אישית ואיכות חיים. בקרב ילדים, השתתפות בעיסוקים מוצגת כהכרחית לשם רכישת מיומנויות, לצורך התפתחות פיסית ומנטלית ולאיכות החיים. קיים קשר בין התפיסות הסובייקטיביות של הילד בנוגע לעיסוקיו לבין השתתפותו בפועל, אך טרם נבדק מהם הגורמים המשפיעים על תפיסת הילד את עיסוקיו. משתנים אישיים וסביבתיים של הילד כגון מצב בריאות ההורה עשויים להיות בעלי השפעה על תפיסת הילד את עיסוקיו.

ישנם מחקרים על הורים עם מגבלה היוצאים מנקודת הנחה שלילית כי קיים חוסר הסתגלות של ילדיהם. מאידך, מחקרים נוספים מדברים על השפעה חיובית של מגבלת ההורה על אישיות והתנהגות הילד. "משתנים עיסוקים" טרם נחקרו בהרחבה בקרב ילדים. לא נמצאו מספיק מחקרים ספציפיים בתחום הריפוי בעיסוק בנושא תפיסת הילד את עיסוקיו ובפרט בנושא תפיסת העיסוק של ילדים להורים עם מגבלה. ממצאי המחקר האיכותני מהווים בסיס למחקר הכמותי וכאן ייחודו של מחקרנו שהינו מחקר כמותי.

מטרת השערת המחקר

מטרת המחקר: לבחון האם קיים הבדל בתפיסת העיסוק של הילד את עיסוקיו בין ילדים להורים עם מגבלה לבין ילדים להורים ללא מגבלה, בקרב ילדים בכיתות א'-ז'.
השערת המחקר: ימצא הבדל בתפיסת הילד את עיסוקיו בין ילדים להורים עם וללא מגבלה פיזית, בקרב ילדים בכיתות א'-ז'.

תוצאות

- ❖ לא נמצא הבדל מובהק בממדד החשיבות.
- ❖ לא נמצא הבדל מובהק בממדד תחושת מעבר הזמן.
- ❖ לא נמצא הבדל מובהק בממדד האוטונומיה.
- ❖ נמצא הבדל מובהק בממדד תפיסת הקושי.

← כלומר, ילדים להורים עם מגבלה חווים יותר קושי בעיסוקיהם לעומת ילדים להורים ללא מגבלה.

ממצאים, סטיות תקן ותוצאות ניתוח הבדלים בין קבוצות באמצעות שימוש במבחן פרמטרי מסוג T להשוואת מדדי תפיסת העיסוק

המשתנה (טווח אפשרי)	ילדים להורים בריאים n=24	ילדים להורים עם מגבלה n=16	t
אוטונומיה (1-25)	1.62	2.40	-1.24
ממוצע	1.62	2.40	
סטיית תקן	0.90	2.36	
טווח	(0.62- 4.25)	(0.75- 10)	
רמת קושי (0-10)	3.38	4.46	-2.99*
ממוצע	3.38	4.46	
סטיית תקן	0.82	1.46	
טווח	(1.96- 4.95)	(2.36- 7.45)	
חשיבות (0-10)	7.33	6.90	1.19
ממוצע	7.33	6.90	
סטיית תקן	0.93	1.31	
טווח	(5.59- 8.96)	(4.14- 8.55)	
תחושת מעבר הזמן (0-10)	6.19	6.01	0.56
ממוצע	6.19	6.01	
סטיית תקן	0.93	1.05	
טווח	(5.59- 8.96)	(3.59- 7.77)	

*p<0.05

שיטה

אוכלוסיית המחקר

במחקר השתתפו 40 ילדים תלמידי כיתות א'-ז'. קבוצת המחקר כללה 16 ילדים להורים עם מגבלה פיזית מולדת או נרכשת, סוגי המגבלה הינם מגוונים, מתוכם 5 אבות עם מגבלה, 11 אימהות עם מגבלה. קבוצת הביקורת כללה 24 ילדים להורים בריאים. קריטריון מכניס: כל הילדים מתחנכים במסגרות חינוך רגילות, ילדים בריאים עם התפתחות טיפוסית (ללא כל אבחנה רפואית או נירור-התפתחותית ידועה), על פי דיווח ההורים. קריטריון מוציא: ילדים אשר טופלו או מטופלים בטיפול רגשי, בריפוי בעיסוק או בכל מקצוע בריאות אחר. לא נכללו במחקר ילדים אשר להוריהם קו-מורבידיות למחלות נפש או למגבלה קוגניטיבית.

כלי המחקר

❖ **שאלון תפיסת העיסוק של הילד - שת"ה.** השאלון פותח לצרכי מחקר בחוג לריפוי בעיסוק של אוניברסיטת תל אביב, זהו שאלון בדיווח עצמי של הילד אשר נועד להעריך כיצד ילדים צעירים תופסים את עיסוקיהם היומיומיים בהיבט של קושי, חשיבות, תחושת מעבר הזמן ותחושת אוטונומיה.

קשה לי	קשה לי	קשה לי	קשה לי	קשה לי	קשה לי	קשה לי	קשה לי	קשה לי	קשה לי	קשה לי	קשה לי	קשה לי	קשה לי	קשה לי	קשה לי	קשה לי	קשה לי	קשה לי	קשה לי	קשה לי
1. להתלבש	2. להתרחץ	3. לאכול עם כלי אוכל	4. ללבוש	5. ללבוש	6. ללבוש	7. ללבוש	8. ללבוש	9. ללבוש	10. ללבוש	11. ללבוש	12. ללבוש	13. ללבוש	14. ללבוש	15. ללבוש	16. ללבוש	17. ללבוש	18. ללבוש	19. ללבוש	20. ללבוש	21. ללבוש

❖ **שאלון פרטים אישיים** הכולל נתונים סוציו-דמוגרפיים של הילד ומשפחתו.

הליך המחקר

המחקר אושר על ידי ועדת האתיקה של החוג לריפוי בעיסוק באוניברסיטת תל אביב

אוכלוסיית ההורים וילדיהם נדגמו במדגם נוחות וחולקו לקבוצות מחקר וביקורת בהתאם לתנאי המחקר.

ההורים התבקשו למלא שאלון פרטים אישיים של הילד באופן עצמאי, ונענו ע"י עורכות המחקר לכל שאלה.

ילדים והורים הועבר שאלון תפיסת העיסוק של הילד על ידי הבודקת ולצורך כך תואמה פגישה עם הילד בביתו.

דיון

השערת המחקר אושרה באופן חלקי בלבד. מניתוח הממצאים עולה כי ילדים להורים עם מגבלה דומים לקבוצת הביקורת בתחושת מעבר הזמן, תופסים את עיסוקיהם כפחות חשובים, ומדווחים על מספר גבוה יותר של פעילויות שהם בוחרים לבצע לעומת ילדים להורים ללא מגבלה. אולם בשונה מהמשוער, הבדלים אלו קטנים ואינם מובהקים סטטיסטית. רק בממדד תפיסת הקושי נמצא הבדל מובהק בין הקבוצות כך שילדים להורים עם מגבלה תופסים את עיסוקיהם כקשים יותר.

ניתן להסביר את הממצאים כך:

- ❖ עמדות ההורים הם בעלות השפעה על עיסוקיו והעדפותיו של הילד ולהורים השפעה רבה על הדרך בה הילד מפרש את המציאות. תפיסות של הורים משפיעות על תפיסת המסוגלות העצמית של הילד ועל תפיסותיו בנוגע לקושי במשימות. כיוון שאתגרים רבים ניצבים בהורות של אדם עם מגבלה, יתכן כי ילדים להורים עם מגבלה מרגישים שהוריהם תופסים את עיסוקיהם כקשים ומאתגרים יותר עקב המגבלה ולכן הם חווים גם כן את עיסוקיהם כקשים יותר.
- ❖ יתכן וההבדלים נובעים ממקור רגשי. ילד להורה עם מגבלה חשוף לקשיים רבים בפן הרגשי, החברתי והפיזי. לעיתים ילדים אלו חוששים מתכונות והתנהגויות של הוריהם הבולטות לעין ומדגישות את השונות מהורים אחרים. הילד עלול להרגיש שוני מבני גילו ועלול ליפול קורבן לסטיגמה חברתית. יתכן וגורמים אלו מהווים קושי נפשי על הילד הבא לידי ביטוי בתחושת המסוגלות ולכן הוא תופס את עיסוקיו כקשים יותר לעומת ילדים להורים ללא מגבלה.

מסקנות

- ❖ ילדים להורים עם מגבלה חווים קושי רב יותר בעיסוקיהם לעומת ילדים להורים ללא מגבלה.
- ❖ ניתן להסיק כי למצב בריאות ההורה השפעה על תפיסת הילד את עיסוקיו.
- ❖ ממצאים אלו תומכים בהנחה כי למשתנים אישיים וסביבתיים של הילד השפעה על תפיסתו את עיסוקיו.
- ❖ יש להתייחס לגורמים אלו במהלך תכנון וביצוע ההתערבות הנעשית עם הילד ומשפחתו.

מקורות